

naar zal behou-
ven geroepen;
ven in dienst
titel ontnemen,
ielijk het voor
nderhouden, is
te dienen zoo-
lledigen dienst,
dienstwerk. En
veertig jarigen
mheid hem
an ontvangt hij
ldruft. Dat is:
ierhoud. Is
dienstbaar ge-
eval, waardoor
rdt, hij heeft
op nooddrift,
hoogen leeftijd
zal voor den
dan voor den
mstandigheden
niet altijd ge-
dienst verzorgd,
n kinderen
oud.
bestaanden ge-
nissie voort-
eke men niet
loon, maar
nt. Dit trac-
dat uitgekeerd
ng kan denken
nen te denken
eest: den
rechten; voor
un. Het emer-
rijik lager dan
rk dit laatste
dus niet juist,
oor emer-
ntueel door
en predi-
en in zorgen
rituats-trac-
dan, als men
n den tweeden

niet in staat
thande? Aller-
dud, maar lot,
nalatig is ge-
Ze heeft nu
rkerken in te
onzer Kerken-
liefde, hebben
det te worden
het uiterste
het uiterste
aankomen op
r zijn intrede
lijk en zooveel
de komst van
te staan. Bij-
egelen nemen,
rd, maar aan-

t. En wanneer
in de kerken-
gekomen zijn.
atberen. Heeft
41 wijst hem
slapping in te
geroepen zijn
raad en daad
meeste profijt

nde de com-
g niets anders
de kerken op
riteering naar
egelen, vervat
lijk handelen,
leven.

lat als nieuw,
alte toch weer
une wat prof.
tot zijn recht

onderscheiden
het de verzor-
gereformeerde
door de vrij-
tot de Scheur-
et, als de lijn
collecte voor
rwen en -wee-
lecteren voor
s, of niet de in
ndien eenmaal
le kerken wor-
die op onder-
geven (daarin

wordt doorgaans verwezen naar de hiermee ter zijde gestelde extra-regeling) en anderzijds een opwekking wenschelijk maakt aan het adres der kerken om heusch diligent te zijn in den hierboven aangegeven zin.

Over deze vragen werd door den rapporteur gesproken; wat de synode zelf te doen had, had uiteraard zich te houden binnen de grenzen van haar in de kerkenordening bescheiden gehouden mandaat.

Ook na zijn antwoord wees één der synodeleden erop, dat de emeriti, die erthans zijn, toch moeten worden verzorgd. De kerken waartoe zij behoorden, zijn, zooveel ze niet met de vrijmaking meegegaan zijn, met de beschikbare gelden gaan „loopen“. Er moet dus een overgangsmaatregel zijn in zulke gevallen. Want voorop staat de roeping om getrouw te zorgen voor de betrokkenen.

Hiertegenover werd opgemerkt, dat in het rapport de synode niet werd gezien als het lichaam, dat van boven af bepalingen oplegde; maar dat juist daarom regelingen van een bepaalde kerk of groep van kerken deze zelf hebben aan te gaan. Er is dus geen sprake van dat de synode bepaalde regelingen van lokaal of regionaal belang af zou schaffen. De synode trekt zich alleen maar terug van een terrein waar ze niet thuis hoort. Maar nu we in veel gevallen van emeriteering geplaagd zijn voor het feit, dat de oude regelingen getroffen zijn van vóór de vrijmaking, moet bijzondere zorg worden besteed aan de voorziening in hun behoefte, opdat verkregen rechten geëerbiedigd worden. Aan aangegane verplichtingen mag niet worden getoerd. Dit was zóó algemeen gevoelen, dat op dit punt nog afzonderlijk de aandacht zal worden gevestigd.

Omdat ter synode algemeen de hoofdgedachte van dit rapport instemming ontmoette werd de conclusie aanvaard; een kleine formulewijziging zal verwerkt worden in het persverslag dat in ons blad een plaats vindt.

K. S.

(Dit persverslag bereikte ons te laat voor dit nummer).

VEREENIGING MET DE CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK, II.

II. LEERSTELLIG GEDEELTE.

A. Confessioneel bezwaar.

Wanneer de Synode zoo sterk benadrukt de Confessie is dat niet alleen haar goed recht, maar haar roeping. Zij schaaft zich aan de zijde der groote Dordtsche Synode, die uitsprak: dat men van het geloof der Gereformeerde Kerken te oordeelen heeft niet uit private of bijzondere uitspraken van sommigen, maar uit de openbare belijdenissen der Kerk zelf.

Het directe bezwaar tegen de vereeniging van 1892 was, dat twee kerkengroepen op grond van de belijdenis vereenigd werden, die niet één in belijdenis waren. Ongetwijfeld was er oudtijds altijd verschil van meening over bepaalde punten der leer, maar nimmer zijn zij tot een systeem uitgewerkt, gelijk thans in de Gereformeerde Kerken is geschied. Gewezen wordt pp het supralapsaristische standpunt.

Het genadeverbond raakt — aldus wordt geleerd — alleen de uitverkorenen. De bediening des Woords geldt niet meer den dooden zondaar, maar reeds den in beginsel levendgemaakte met Christus. Geen wonder, dat dan geleerd wordt, dat op grond van de belofte des verbonds het zaad des verbonds is te houden voor wedergebooren en in Christus geheiligd, totdat bij het opgroeien het tegendeel blijkt. Dit is wel zeer duidelijk hoe op deze wijze de eisch der bekeering, de roepstem des Evangelies, de bediening des Woords een gansch ander voorwerp heeft, dan wat in onze Gereformeerde belijdenis wordt geleerd. Daar is het een doode zondaar, hier een met Christus levend gemaakte zondaar.

Daar is het een zaad der wedergeboorte (levens-ontstaan), hier alleen een spijze der ziel (levens-bestaan).

Daar is het tot ontdekking aan het Gods-gemis, hier een weelde van het Godsbezit.

Daar worden wij in onze armoede, hier in het beginsel van onzer rijkdom gesteld.

Daar is het Woord Gods het middel tot wederbaring, hier het middel om „de wedergeboorte in den engsten zin“ tot openbaring te brengen.

Dit is nu voor de Chr. Geref. Kerk in lijnrechten strijd met de Gereformeerde belijdenis, die zulk een Systeem niet kent, maar veelmeer veroordeelt.

Het rapport haalt dan enkele uitspraken van Ds T. Bos aan, bespreekt de verklaring van 1905 en wijst af de meeningen van Dr Kraan en Dr A. Kuypers Jr.

B. Positief deel.

Het is aan geen twijfel onderhevig, dat God het genadeverbond heeft opgericht met menschen, die geworden waren zonder God in de wereld en

door dat verbond genadiglijk worden aangenomen tot een volk van God. De oprichting had essentieel plaats met Adam terstond na den val, de sluiting op ceremonieele wijze met Abraham en zijn zaad.

Bij Abraham ontving deze heilsbedeeling dan dit nieuwe, dat de Heere aan de belofte den vorm gaf van een Verbond. Hier is geen sprake van openbaring, bekendmaking of afkondiging van het eeuwig verbond, maar van oprichting, in den tijd. Met instemming wordt aangehaald van Prof. Bavinck: Er is onderscheid tusschen pactum salutis (verbond der verlossing) en Foedus Gratiae (verbond der genade); in het eerste is Christus borg en hoofd, in het tweede middelaar; het eerste blijft tot Christus beperkt en eischt van Hem het dragen der straf en het volbrengen der wet in de plaats der uitverkorenen, het tweede breidt zich over en door Christus tot de menschen uit en eischt van hen geloof en bekeering, die Christus niet in onze plaats heeft volbracht of kunnen volbrengen; het eerste loopt over de verwerving der zaligheid, is eeuwig en kent geen historie, het tweede handelt over de toepassing der zaligheid, neemt in den tijd een aanvang en heeft onderscheiden bedelingen.

Het Genadeverbond is opgericht met Abraham en zijn zaad. Is daaronder nu te verstaan alleen het uitverkoren zaad? Calvijn wijst hier de juiste weg naar Gods Woord. In zijn Commentaar op Genesis 17:7 zegt hij: zij, die meenen dat alleen de uitverkorenen hier bedoeld worden... hebben het mis... En daarom is niets zekerder, dan dat God Zijn verbond sluit met Abrahams kinderen, die van nature uit hem zouden voortkomen.

Zoo zijn dan in het Genadeverbond niet alleen uitverkorenen, maar als bondelingen moeten gerekend worden allen, die leven op de erve des Verbonds en aan wie het teeken en zegel des Verbonds rechtens is toegediend.

Nu zijn die niet allen op dezelfde wijze in het Verbond. Men kan er in zijn door geboorte, maar ook door wedergeboorte, want het ééne Genadeverbond heeft twee zijden, nl. een uitwendige en een inwendige. Prof. Bavinck zegt hiervan: Het spreekt daarom van zelf, dat het verbond der genade tijdelijk in deze aardsche bediening en bedeeling, ook zulken in zich opneemt, die innerlijk ongeloovig blijven en de geestelijke weldaden niet deelachtig zijn. De Gereformeerden maakten met het oog hierop onderscheid tusschen een inwendig en uitwendig verbond, of tusschen verbond en verbondsbedeeling, of tusschen een absoluut en een conditioneel verbond.

Het verbond der genade is één; en de uit- en inwendige zijde ervan, schoon hier op aarde nooit samenvallend, kunnen en mogen niet van elkander losgemaakt en naast elkaar gelegd worden. Wat nu de goederen des Verbonds aangaat, meenen wij het volgende te moeten stellen:

Aan dien breeden kring van bondelingen, die de Heere in Zijn heerlijke verbondstaal noemt Zijne Kinderen, geeft Hij de beloften des Verbonds en belooft ook, dat Hij hun God wil zijn.

De beloften van het Genadeverbond zijn naar ons Doopsformulier: dat de Vader ons tot Zijne Kinderen sament: dat de Zoon ons wascht in Zijn bloed: dat de Heilige Geest ons tot lidmaten van Christus heiligen wil. Dit alles belooft de Heere aan de Kinderen des Verbonds. Dit brengt nu tot den verbondseisch, want in alle verbonden zijn twee deelen begrepen. Aan den bondeling moet voorgehouden zijn „verbondsplicht“ nl. de oude natuur te dooden en in een nieuw godzalig leven te wandelen. Bij dezen „verbondsplicht“ moet men juist onderscheiden. Hier is geen sprake van verplichtingen, waaraan moet worden voldaan, om in het Verbond te komen en dat eerst door het voldoen aan deze verplichtingen het wesen des Verbonds zou ontstaan. Wel staat vast, zal iemand in het verbond blijven en de zegeningen van het genadeverbond in onderwerpelijken zin bezitten, zoo moet het komen tot inwilliging van het verbond.

Hoe komt deze inwilliging nu tot stand? Allereerst is er een van God uitgaande arbeid des verbonds naar den mensch of tot den mensch. Daaronder moet worden verstaan, de voorwerpelijke bearbeiding van al de bondelingen. Met deze voorwerpelijke bearbeiding komt het Genadeverbond echter nog niet tot zijn doel. Daartoe is noodig een tweede verbondsarbeid en wel, dat de Heere zelf door krachtadige en vernieuwende werking des Heiligen Geestes den zondaar het verbond doet inwilligen. Hiertoe komen alleen de uitverkorenen, en wanneer dat door Gods genade plaats heeft, is het Genadeverbond volkomen gerealiseerd. Wat is nu mogelijk? Dit, dat de bondeling moedwillig breekt met het verbond en met den God van het verbond en Dien den rug toekent en dat doende, ontvangt hij geen deel onder de erfgenen der genade. Door zijn ongehoorzaamheid sluit hij de hemelpoort voor zich zelf toe. Zoo kan men dus in het Verbond zijn, en er zich uit onttrekken; in den wijnstok Christi ingeënt zijn

en afgehouden worden: levenssappen uit den wortel trekken en afgekapte worden: Joh. 15:6, Rom. 11:17, 18, 21, 22, Hebr. 10:29, 2 Petr. 2:1. De wrake des verbonds zal deze verbondsbrekers, die geweigerd hebben de erfenis aan te nemen, zeker treffen en hun oordeel zal des te zwaarder zijn. Onze kinderen zijn in het verbond begrepen, de verlossing in Christus Jezus is hun toegezegd. Deze kinderen moeten gedoopt worden gelijk de kinderen in Israël besneden werden. Wij weten dus zeker van onze kinderen:

a. Dat zij in Adam verdoemelijk voor God zijn. Derhalve zijn ook de bondskinderen, die gedoopt worden en zijn, van nature verdoemelijk voor God.

b. Dat gedoopte kind ligt nu onder de belofte Gods. Een rijke God is tot dat kind gekomen. Komt dit kind, door wedergeboorte, tot inwilliging van het Verbond, dan zal de zegen des Verbonds, de beekende zaak worden weggedragen; verbreekt het het Verbond, dan treft de vloek. Komt het tot een geloovig omhelzen, dan zal het eeuwig ingaan en anders sterft het in ongeloof (Hebr. 4 en 1 Cor. 10).

3. c. We komen nu tot het bezwaarschrift van br. C. Wortman, ouderling der Chr. Geref. Kerk te Woerden. In een begeleidend schrijven vraagt hij de Generale Synode zijn bezwaarschrift in ernstige overweging te willen nemen, en alsdan een definitieve uitspraak te willen doen of het naar den zin en meening des Heiligen Geestes is, om ons natuurlijk, vleeschelijk zaad te rekenen: in het Verbond der Genade en derhalve te houden voor kinderen der belofte. De inhoud van dit bezwaarschrift kan aldus weergegeven. De bedoeling van het bezwaarschrift is niet in te gaan op de vereeniging met de Geref. Kerken, aangezien zulks aan de ééne kant een vereeniging en aan den anderen kant zeer zeker een uitbreiding ten gevolge zou hebben. Blijkens dit Rapport stelt men in de Chr. Geref. Kerk vast, dat niet alleen de uitverkorenen, maar ook het natuurlijk zaad, in het Verbond der Genade is. Br. Wortman is het hier niet mee eens. Het natuurlijke zaad staat slechts in een uiterlijke betrekking tot dat verbond. Wij staan van nature in een Verbond met den dood, maar niet in een Verbond der Genade. Ons bij Gods Woord te houden, is het veiligst, dus wij zijn: vleeschelijk of wij zijn Geestelijk. Wij zijn onder den vloek, of onder de genade, onder de bediening des doods, of onder de bediening des levens, wij zijn een goddelooze of wij zijn een rechtvaardige!

En nu rekent men heden ten dage in de Chr. Geref. Kerk den vleeschelijken Ezau... in het Verbond der Genade, alsof hem de Verbondsbelofte toekwam en hij ook een zaad der Beloftenisse was!! Het zaad der Beloftenisse wordt naar Rom. 9:7 bovennatuurlijk geboren. Het is dus in strijd met Gods Woord, om ons zaad te houden voor het zaad der Beloftenisse (Gal. 3:29).

Gods Woord leert, op verscheiden plaatsen, dat er zijn: Kinderen des vleesches, kinderen der dienstmaagd, gedoopten en besnedenen, die het geloof Abrahams niet aangrijpen, kinderen uit het eerste Verbond der Wet, waarvan Hagar een voorbeeld was, die niet erven zullen, maar uitgeworpen worden... En dat er zijn kinderen des geestes, kinderen der vrij, gedoopten en besnedenen, die het geloof Abrahams aangrijpen, kinderen des Genadeverbonds des Evangelies, waarvan Sara een voorbeeld was, die de Erfenis zullen verkrijgen. Het Verbond der Genade is de verbondssluiting tusschen God en den uitverkoren zondaar. De gevolgen welke voortvloeien uit het stellen, dat ook het natuurlijk zaad in het Verbond der Genade is, en dat zij zijn het zaad der Beloftenisse, zijn de navolgende:

1e. Dat er op het oogenblik in de Chr. Geref. Kerk al geleerd wordt: dat kinderen, die in der jeugd worden weggenomen, zonder meer in de eeuwige heerlijkheid zijn opgenomen.

2e. Dat wij Gods Waarheid, recht en klaar kunnen vertolken vóór de beleving dier Waarheid.

3e. Dat zulk een verbondsbeschouwing brengt: den dood in den pot. Hieruit vloeit voort een predicatie van: Gij zijt gedoopt, in het verbond, een nauw gezetten levenswandel, doet belijdenis, en de verplichting natuurlijk doordat men belijdenis gedaan heeft, aan het Heilige Avondmaal.

De Synode der Chr. Geref. Kerk heeft op dit bezwaarschrift van Br. Wortman het volgende antwoord gegeven, dat er bij hem misverstand is ten aanzien van de bedoelde uitspraken. Het betoog van het bezwaarschrift richt zich tegen de gedachte, alsof het rapport zou stellen dat het objectief in zijn in het verbond, ook stelde het subjectief deelachtig zijn van de goederen des verbonds. Maar het rapport onderscheidt dit zeer duidelijk.

Het is niet de bedoeling op deze interne kwestie van de Chr. Geref. Kerk in te gaan. Wel mag er de nadruk op worden gelegd, dat ook in de Chr. Geref. kring controversen zijn ten opzichte van het verbond.

En al draagt het bezwaarschrift van br. Wortman onmiskenbaar een ander stempel dan hetgeen in de verbondsovername van de Synodocraten naar voren wordt gebracht, toch is het merkwaardig, dat het „Schriftbewijs“ vaak parallel loopt. Wij zouden het zóó kunnen uitdrukken, dat men van de zijde der Oud-Gereformeerden in zijn verbondsbeschouwing (zoals deze bij br. Wortman uitkomt) meer van den pessimistischen kant, bij de Kuyperianen meer van den optimistischen kant uitgaat. Uit de Schriftuitspraak: het is niet alles Israël wat uit Israël is, begint de Oud-Gereformeerde het kind te houden voor onwedergeboren totdat bij het opwassen het tegendeel blijkt, de synodocratische Gereformeerde te houden voor wedergeboren totdat bij het opwassen het tegendeel blijkt. En beiden leggen even sterk de nadruk op, dat het Genadeverbond alleen maar is met de uitverkorenen. De anderen hebben er alleen maar uitwendig deel aan.

Nu lijkt het mij toe, dat evenals de Chr. Geref. Synode tot br. Wortman zegt: er is bij U misverstand, ook wij het zelfde tot onze tegenstanders kunnen zeggen.

‘k Zou dat gaarne met een voorbeeld demonstreeën. In Synodalen kring is uit den treure herhaald, dat Prof. Dr. S. Greijdanus van standpunt is veranderd. Hij zou zich in zijn brochures héél anders uitdrukken, dan in zijn commentaren. In de laatste spreekt hij uit, dat het heil alleen aan de uitverkorenen is toegezegd, in zijn brochures legt hij er nadruk op, dat de belofte aan alle kinderen hoofd voor hoofd wordt geschonken. Inzonderheid Prof. Ridderbos Jr. wordt niet moede om Prof. Greijdanus met citaten uit zijn eigen werken te vervolgen. Nu is het merkwaardig, dat Prof. Ridderbos in zijn laatste brochure: „De belofte van het Genadeverbond“ erkent, dat de Schrift het soms zóó stelt, b.v. in Hebr. 4:1, dat het menschelek ongelooft de goddelijke heiltoezegging krachteloos kan maken, dat soms gehéél Israël, ook de ongelovige Israëlieten, b.v. Rom. 9:3, 4, Hand. 2:39 als dragers der belofte worden gezien.

Maar even onweersprekelijk is naar zijn gedachte dat de beloften des Verbonds niet voor alle kinderen van Abraham zijn, Rom. 9:6, 7 e.a. plaatsen.

Hij zegt, dat een op de Schrift gegronde leer van de belofte zooveel ruimte moet bevatten, dat zij zoowel het één als het ander kan omvatten, p. 19.

De fout van de uitwendige verbondsléer is niet, dat zij op de voorwaardelijkheid van de belofte nadruk legt, maar dat zij voor de onvoorwaardelijkheid der belofte geen plaats biedt.

‘k Zou zeggen, bij Prof. Greijdanus vinden we nu juist zoowel het één als het andere.

In zijn brochures legt hij de nadruk op de voorwaardelijkheid van de belofte, in zijn commentaren op de onvoorwaardelijkheid. Maar in den Synodocratischen hoek wordt men maar al te zeer naar de andere zijde heen getrokken. En op deze wijze komt men in Doopersch vaarwater. Dit bleek mij duidelijk bij de bestudeering van een werkje van K. J. Pieters over het Baptisme ± 1864. Deze vat de verbondsovername van een Baptist aldus saam: p. 49:

Dat het genadeverbond in des zelfs wezen één is met de eeuwige verkiezing, althans zich even ver uitstrekt, dat het zonder voorwaarden is, dat deze slechts beloften zijn, dat de beloften volstrekt en absoluut zijn, dat God de voorwaarden des verbonds zelf in de bondelingen volbrengt, dat het niet kan verbroken worden, dat alle bondelingen het goed des verbonds onfeilbaar deelachtig worden. Is dit niet een kort begrip der Synodocratische verbondsléer?

De controversen in de Verbondsléer, zoowel in de Chr. Geref. Kerk, als in de Geref. Kerken hebben mij versterkt in de gedachte, dat de éénige weg tot hereeniging is de gemeenschappelijke terugkeer tot de basis van de Drie Formulieren van Eenigheid. Daarin kan de geheele Gereformeerde gezindheid zich vinden. Daarop gaan we allen terug. Alle latere formules in den Oud-Gereformeerden, Chr. Gereformeerden, en Gereformeerden kring moeten worden losgelaten. Aan de verklaring van 1905 is thans een betekenis gegeven, die de opstellers er nimmer mede hebben bedoeld. 1905 was gericht tegen excessen van de Kuyperianen. Maar de bedoeling was niet om die A. broeders uit te sluiten, die stonden op het standpunt van Pieters en Kreulen, wier gevoelen overeenkomt met de meening der bezwaarden. De Synode van 1863 te Franeker heeft deze broeders niet buitengesloten. Er was op die Synode wel een richting, die daarvoor voelde. Een man als Prof. Van Velzen was het met die beslissing niet eens. En de bekende Ds. Joffers heeft eens een heel

gedicht gemaakt op de bezwaarden van dien tijd, dat ongeveer aldus begint.

Ga en drijf de neven uit
Eer het onkruid verder spruit.

Hij wilde ze niet als broeders erkennen en noemde hen neven. Maar de Synode heeft deze strooming niet uitgedreven. En ze is blijven bestaan. In de kringen van de Wachter, in de Chr. Geref. Kerk, in de Amerikaansche Kerken. Langs onderscheiden kanalen hebben we met deze oude strooming weer aansluiting gekregen. Wij lezen in onzen studententijd niet Pieters en Kreulen, Hulst en Heijns, De Cock en Bos. Maar we lezen wel J. G. Woelderink, we lezen wel in de pastorie de geschriften van W. H. v. d. Vegt en Th. Delleman en we werden overtuigd, dat de inrichting, die in de Geref. Kerk ten aanzien van het verbond werd gevolgd, niet de juiste was. En toen ging het ons als de man, van wien Chesterton ergens verhaalt, die in een boot er op uit ging om nieuw land te ontdekken en in zijn oude vaderland weer aan wal stapte.

We moenden in Woelderink iets nieuws gevonden te hebben, maar zie, het nieuwe bleek het oude te zijn. Wij vonden volledig terug bij Pieters en Kreulen en anderen, wat we als iets nieuws meenden ontdekt te hebben. En we houden het nu met de oecumenische Gereformeerde lijn van de Synode van 1863 te Franeker. We zijn over het verbond en over de belofte en over den doop niet uitgestuurd maar we weigeren het houden voor wedergeboren en in Christus geheiligd te aanvaarden als het sijnboeth van Gereformeerde.

Een enkele opmerking nog over dit gedeelte van het rapport der Chr. Geref. Kerk.

Hier wordt gezegd: niet allen zijn op dezelfde wijze in het verbond. Men kan er in zijn doorgeboorte, maar ook door wedergeboorte, want het ééne Genadeverbond heeft twee zijden, nl. een uitwendige en een inwendige.

De bedoeling van deze zin is duidelijk. Toch zouden we liever de uitdrukking, dat we door geboorte in het verbond zijn, niet gebruiken. Ik denk hierbij aan de uitdrukking van de Dordtsche Leerregels, dat de kinderen der geloovigen heilig zijn, niet van nature, maar uit kracht van het genadeverbond, in hetwelk zij met hun ouders begrepen zijn. Ook de termen in- en uitwendig worden liever door ons vermeden, omdat in de term te weinig tot haar recht komt de verantwoordelijkheid van den mensch, die ernst van het ongelooft.

Prof. Schilder heeft in Looze Kalk duidelijk aangegeven, dat men door te spreken van een uit- en inwendige zijde van het verbond gemakkelijk komt tot de onderscheiding van een in- en uitwendig verbond.

We gaan in een volgend artikel over tot het 3e gedeelte van het Rapport.

Enuntiat.

K. MEIMA.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

VERKIEZINGSPROPAGANDA.

Tot mijn verbazing heeft de voorzitter van het centraal comité der a. r. partij, in een interview, hem afgenomen na de tweede-kamerverkiezingen, gezegd dat de a. r. partij haar verkiezingspropaganda principieel heeft gevoerd (het dagblad „Trouw“ heeft dit interview gepubliceerd).

In een vorig artikel noemde ik enkele bezwaren die ik gevoelt tegen de propaganda zoals die is gevoerd. Deze propaganda liet weinig of niets principieels zien. Ze speculeerde op de massa ten einde haar te winnen, niet voor de a. r. beginselen, maar voor de a. r. stemlijst.

Een ernstig blijk daarvan tref ik nog aan in een verkiezingspamflet, dat tot leuze draagt: „Kapitalisten“ reddend zich wel! Wanneer men zulk een leuze leest dan gevoelt men zich verplaatst in de sfeer van socialisme en communisme. Daar is de groote vijand Het Kapitaal, de Kapitalist vaart altijd wel en de kleine man staat altijd in het hoekje waar de slagen vallen. Dat is erin geheid en gehamerd in de arbeiderswereld door de socialistische propaganda van tientallen van jaren. En dat zaad heeft een vruchtbare bodem gevonden in de revolutionaire harten der menschen.

Het hier bedoelde pamflet speculeert nu op deze revolutionaire instelling van het menschelek hart en wil dan laten zien dat ook de a. r. partij gevoelt voor den arbeider en zijn nooden, dat de arbeider ook wel iets van de anti-revolutionairen kan verwachten. En dat iets is: voorziening in stoffelijke behoeften.

De schrijver van het pamflet heeft blijkbaar wel gevoeld, dat deze leus niet erg anti-revolutionair is, want verderop in het pamflet wordt gezegd: „De „Kapitalisten“ reddend zich wel, z o o w o r d t

vaak gezegd“. Hoe dat zij¹⁾, het is in elk geval een feit, dat de gevolgen van inflatie het zwaarst drukken op de arbeiders en de economisch zwakkeren. Daar wordt dus die leuze weer min of meer dispuutabel gesteld. Maar intusschen, het staat er toch maar. En de massa wil wel gretig naar zulke propaganda luisteren en mogelijk haar stem geven aan die partij die het toch zoo goed met de arbeiders voor heeft.

Deze leuze typeert de a. r. partij met haar beginselen niet. En wanneer een partij officiële propagandalectuur uitgeeft en verspreidt, dan moet daarin toch het eigene van haar karakter uitkomen.

Ditzelfde bezwaar geldt m.i. van de raambiljetten, die zich uitspreken tegen bureaucratie en staatsocialisme, en vóór gezag, vrijheid, zedelijke volkskracht en sociale gerechtigheid. Het is allemaal prachtig, maar het is niet typeerend anti-revolutionair. Andere partijen kunnen evengoed deze leuzen aanheffen. De voorzitter van de partij van den arbeid heeft den spot gedreven met deze a. r. leuzen. Ik geloof: niet geheel en al ten onrechte. Natuurlijk kan rechtmatige critiek uitgebracht worden op den spot van den heer Vorrink. Maar er is aanleiding toe gegeven dat deze spot kwam.

Voorts las ik nog een verkiezingskrantje waarin werd aanbevolen te stemmen op den heer Schouten, omdat Schouten de man is van het verzet, de man van het verzet in oorlogs- en bezettingstijd, de man van het verzet na de bevrijding in de tweede kamer. Het zal wel weer goed bedoeld zijn, ik denk er niet aan om daaraan te twijfelen, maar hier hebben we een speculeeren op den nationalistischen geest die velen na de bevrijding beheerscht. Die geest is dezelfde, die in naam van de nationale eenheid en op grond van de gezamenlijke verzetsactie in oorlogstijd, alle principieele organisatie overboord wil gooien, in school en radio, in maatschappij en politiek. Die geest wil niet weten van een christelijke politiek, beheerscht door het Woord Gods en door het koningschap van Jezus Christus op alle levensgebied. Die geest wil geen Schouten in de kamer, want die geest wil geen politieke partijen op grond van beginselen. Die geest wil vooral de a. r. partij wel om hals brengen.

En nu gaat de a. r. propaganda zelf principieel aan dat om-hals-brengen medewerken, door in haar propaganda op dien geest te speculeeren. Stemt Schouten, want hij is de man van het verzet. Maar dan kan ik evengoed een ander stemmen, want er zijn ook andere verzetsmensen geweest. Ook de heer Vorrink heeft in een concentratiekamp gezeten wegens zijn verzetsactie. Moet ik daarom hem stemmen? Mij dunkt van niet.

Nu wordt wel eens gezegd dat de uitwerking van de a. r. beginselen in de regeering van het land tot zegen zal zijn voor ieder, omdat deze beginselen waarlijk nationaal zijn, en dat daarom ook wel buitenstaanders, die geen aanhanger zijn van het beginsel, dat het Woord Gods richtsnoer is ook voor het staatkundig leven, op de a. r. lijst kunnen stemmen.

Ja, dat kan ik wel beamen. De gehoorzaamheid aan het Woord Gods heeft een groot loon, werpt zegen af ook voor het tegenwoordige leven. En ik kan mij voorstellen dat er menschen zijn, die niet instemmen met het a. r. beginsel, maar die toch zien dat de uitwerking van dat beginsel in een praktische politiek ten zegen is voor Nederland. Paulus spreekt van de heidenen, die zichzelf ten wet zijn en die betoonen het werk der wet geschreven in hun harten. Er zijn dus heidenen die de wet Gods niet kennen, maar die toch van nature de dingen doen die der wet zijn. Daarvoor kunnen zij allerlei redenen hebben. Zij kunnen daarin hun voordeel zien enz. Het opus operatum, het „gewerkte werk“, gelijkij dan naar uiterlijk voorkomen precies op het goede werk van den geloovige, maar er is toch een groot onderscheid. Bij den geloovige is het een doen van dat werk uit het geloof, naar de wet Gods en Hem ter eer. Bij den ongelovige is het motief totaal anders. En ook het doel.

Welnu, in deze lijn kan ik mij indenken dat er ongelovigen zijn, die dus niet de Schrift erkennen als de wet voor hun leven, ook hun politieke leven, maar die niettemin baat zien in de praktische staatkunde, welke op de Schrift is gegrond en die daarom op een christelijke partij stemmen.

Maar — ik geloof dat het ten eenenmale onjuist is om nu het principieele karakter der a. r. partij eenigszins te verdoezelen en op den achtergrond te houden ten einde toch maar zulke kiezers te trekken. Gaan wij propaganda voeren, dan voeren we propaganda voor de a. r. beginselen, opdat op grond van de beginselen op de a. r. lijst worde gestemd. Wil een ander, die de praktische baat van een a. r. politiek ziet, op haar lijst stemmen, hij ga zijn gang. Maar daarop mag de propaganda niet speculeeren.

Sappemeer,

B. JONGELING.

¹⁾ Spatiëring van mij, B. J.

ARCHI

Naar „Regelinge drongen

In de eindelijk tecten-komen. te bespre hiervan de archi is alleszheid zal gang va op wet

Het is dat de regeling laten aa stellen, zou zijn.

Het z wie den vanzelfs moeten aan de

Wanne teiten za gevaarlij

Onget ben, ma moet zij aan and zijn?

Wanne „smaak“ zijn voo tische as over wie zal zijn.

Wanne collega's schildere is met e tegenove teet doe lijk is en blijft kocht te

Mijn w houding kan niet van een

Bij he zal dan betracht

In ver keuze, w zoeven

We le gang. W en we be maatsch aard en lijvrt v moet we sociale

Het ge idee en dezep ti

De sta perken grenzen, voegdhb wereldor zegt hie welke d gronde, cipe een een eige

De ge theoretis binnen d gelden.

Hierthe idee, na rust het en dat blike r met een eeg erke der ande turen. De st